

Veelzijdiger onderwijs dankzij keuzedelen

Sinds 1 augustus 2016 is de kwalificatiestructuur van mbo-scholen herzien. Een nieuwe toevoeging aan het curriculum vormen de zogeheten keuzedelen. Waarom zijn die eigenlijk ingevoerd? En hoe ervaren scholen de veranderingen? 'De keuzemogelijkheden voor de studenten zijn toegenomen, maar de administratieve belasting ook.' Profiel belicht de praktijk en het beleid.

Mirjam Janssen

De kwalificatiestructuur op het mbo is sinds dit schooljaar gewijzigd. De basis van ieder kwalificatiedossier bestaat uit een beroepsspecifiek en een generiek deel, met vakken als Nederlands, Engels (voor niveau 4-opleidingen), rekenen en loopbaan en burgerschap. Daarnaast is er een profieldeel met beroepsgerichte taken. Nieuw zijn de zogeheten keuzedelen. Tot het schooljaar 2018-2019 tellen de examenresultaten daarvan nog niet mee, daarna in principe wel.

Grote mate van vrijheid

Scholen hebben een grote mate van vrijheid bij de invulling van de keuzedelen. Het Koning Willem I College (KWIC) in Den Bosch is al een eind op weg. Het college wil de kwaliteit van het onderwijs zo hoog mogelijk houden en daar waar dat kan nog verbeteren. Dat uitgangspunt geldt ook voor de keuzedelen. 'De keuzedelen bieden onze studenten mooie kansen maar zijn veel omvattend om in te voeren,' zegt Laura Punt, beleidsadviseur van de Academie voor Teaching and Learning, een dienst van het KWIC die docenten ondersteunt. 'Je moet overzicht zien te krijgen welke opleiding welke keuzedelen aanbiedt en in je aanbod rekening houden met de uitvoerbaarheid. Daarom bieden wij in eerste instantie zogenaamde configuraties of pakketten van keuzedelen aan. Elk pakket bevat ten minste één generiek keuzedeel. Het gaat onder meer om een extra vreemde taal, ondernemend gedrag of ondernemerschap, duurzaamheid en voorbereiding op het hbo. Met deze keuzedelen verbreden we de bagage van onze studenten'.

'We konden niet alle keuzedelen meteen aanbieden,' legt Janet Veenstra, afdelingsdirecteur Handel en Commerce, uit.

Visies vanuit het Koning Willem I College en het ministerie van OCW

'Maar de keuzedelen die we nu aanbieden passen bij onze studenten en ons college, bijvoorbeeld ondernemend gedrag. De studenten kunnen er bovendien al in het eerste jaar mee aan de slag. Door deze aanpak is ons aanbod wellicht minder groot, maar kunnen we gaan voor kwaliteit en organiseerbaarheid.'

De keuzedelen die worden ontwikkeld zijn deels nieuw, deels onderdelen van programma's die al werden gegeven. Sommige vakken die eerder in de vrije ruimte werden aangeboden zijn nu een keuzedeel geworden. Veenstra: 'Bij de afdeling Fashion bijvoorbeeld is 'patroon- en productietechnieken' nu een prachtig keuzedeel.'

Administratie

De invoering van de keuzedelen vergt de nodige administratie. Om overzicht te creëren ontwikkelde de Dienst Informatiemanagement van het KWIC een eigen applicatie. De verschillende afdelingen kunnen er per opleiding hun aanbod van keuzedelen invoeren. Een hele verbetering omdat daarvoor de teams hun voorstellen op verschillende manieren aanleverden, bijvoorbeeld in Word of Excel. Het is alleen mogelijk keuzedelen in de app op te nemen die gekoppeld zijn aan een specifieke crebo. De keuzedelen worden vastgesteld door de onderwijsdirecteuren na overleg met hun team. Inmiddels kunnen de studenten ook gebruikmaken van de app om hun keuzes aan te geven. De studenten krijgen alleen keuzedelen te zien die ook werkelijk relevant voor hen zijn. 'Bij de bouw van de app hebben we geprobeerd meteen aan de regelgeving te voldoen,' zegt Veenstra. 'De keuzedelen worden direct opgenomen in de onderwijs- en de BPV-overeenkomsten.'

**Er komen steeds meer
verbredende en verdiepende
keuzedelen bij**

Studenten hebben ruime keuze, al mogen ze geen keuzedeel kiezen dat inhoudelijk overlapt met een beroepsspecifiek of generiek deel. 'En een keuzedeel wordt alleen gegeven bij voldoende aanmelding,' zegt Punt. 'Dat geven we van tevoren ook

Tips

- > **Creëer overzicht: probeer niet per opleiding keuzedelen te ontwikkelen, maar pak het schoolbreed aan.**
- > **Zoek bij de ontwikkeling van keuzedelen samenwerking met andere scholen in de omgeving.**
- > **Zet bij de invoering van de keuzedelen in op een kwaliteitsslag. Probeer de herziening te gebruiken om het onderwijs te verbeteren.**

Voordelen van de keuzedelen:

- > **Flexibel: ze zijn relatief snel te ontwikkelen;**
- > **Innovatief: scholen kunnen sneller op actuele ontwikkelingen inspelen;**
- > **Regionaal: scholen kunnen reageren op lokale ontwikkelingen op de arbeidsmarkt;**
- > **Maatwerk: studenten hebben meer keuzemogelijkheden. Ze kunnen hun studieprogramma verbreden en verdiepen en maken zo meer kans op een baan die bij hen past;**
- > **Profilering: scholen kunnen zich onderscheiden via de keuzedelen die ze aanbieden.**

aan om grote teleurstellingen te voorkomen, maar het moet nu eenmaal wel haalbaar zijn.'

Inmiddels hebben al meer dan 1000 studenten van het KWIC een keuze voor een pakket gemaakt. Hun programma is zwaarder geworden omdat ze nu ook voor de keuzedelen examen moeten doen. Het is voor het KWIC een heel gepuzzel om de lessen en de examens bij de keuzedelen in het rooster te passen, vooral voor bbl'ers die maar één dag per week op school zijn. Punt: 'Er komen steeds meer verbredende en verdiepende keuzedelen bij. Dat maakt het voor studenten interessanter. Maar die keuzedelen moeten wel een plek in het curriculum krijgen en worden geëxamineerd. Aangezien veel keuzedelen ontwikkelingsgericht zijn, zijn kennistoetsen meestal niet mogelijk. Dat betekent dus dat iedere afdeling voor honderden leerlingen andere examens moet ontwikkelen. Per leerling moet een docent al gauw een half uur of een uur extra uittrekken.' Veenstra: 'Daar hebben we nog niet voor alle keuzedelen een pasklaar antwoord op. We zijn aan het kijken of we examens kunnen inkopen. En we hebben samenwerking met andere scholen gezocht.'

>>

MEDILEX

ONDERWIJS | Onafhankelijke kennis voor professionals

Nieuwe
studiedag!

Leesvaardigheid in het mbo

25% van de studenten komt het mbo binnen met een te laag leesvaardigheidsniveau. Zij stuiten op problemen met tekstbegrip tijdens hun opleiding én in de beroepspraktijk. Hoe maakt u uw leesonderwijs motiverend en activerend? Welke directe en indirecte invloed heeft woordenschat op lezen met begrip? En hoe signaleert en begeleidt u studenten met ernstige leesproblemen en dyslexie?

Zorg voor effectief leesonderwijs voor al uw studenten!

Met een betere leesvaardigheid
meer succes in opleiding en
beroep

Locatie:

Congrescentrum In de Driehoek, Utrecht

Datum:

Dinsdag 4 april 2017

Inschrijven:

www.medilexonderwijs.nl/lezenmbo

Keuzedelen bieden de mogelijkheid voor te sorteren op doorstroom naar het hbo

'Herziene kwalificatiestructuur zorgt voor meer doelmatigheid'

Eén van de punten van kritiek op de oude kwalificatiestructuur van het mbo-onderwijs was dat er te weinig samenhang was tussen de verschillende onderdelen. Studenten konden een 'vrije ruimte' invullen, maar die bood vaak weinig inhoudelijke uitdaging. Ook waren er wel erg veel kwalificatiedossiers. Voor de scholen was het soms lastig daar goede lessen bij te ontwikkelen.

'De keuzedelen zijn ingevoerd vanwege behoefte aan doelmatigheid en flexibilisering van het onderwijs,' zegt Frederiek Mulder, coördinerend beleidsmedewerker bij de directie mbo van het ministerie van OCW. 'In het verleden was er sprake van versnippering van opleidingen. Ook werd de vrije ruimte in het programma niet altijd goed benut en was er een betere aansluiting bij de arbeidsmarkt nodig. En na een periode met veel nadruk op competentiegericht onderwijs was het tijd dat er weer aandacht voor vakmanschap kwam.'

Het is de bedoeling dat studenten via de keuzedelen op een flexibelere manier kunnen worden voorbereid op de arbeidsmarkt, verklaart Mulder. 'Veel mbo-studenten blijven werken in de regio waar ze wonen en studeren, via de keuzedelen kunnen de scholen hun aanbod afstemmen op de lokale arbeidsmarkt. Verder bieden keuzedelen de mogelijkheid voor te sorteren op doorstroom naar het hbo of zijn ze remediërend - bij de entreeopleiding kunnen studenten lesstof waarmee ze moeite hebben nog eens herhalen en zo beter beslagen ten ijs komen.'

De keuzedelen worden ontwikkeld door scholen en werkgevers samen. Per keuzedeel dienen ze een voorstel in bij de Stichting Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB), waar de Toetsingskamer het keuzedeel beoordeelt. Daarna wordt het via het bestuur van SBB met een advies aangeboden aan het ministerie van OCW. Als het voorstel aan de eisen voldoet, stelt het ministerie het keuzedeel vast.

Ondersteuning van scholen en docenten

Mulder kent de kritiek van docenten dat het wel erg snel gaat met de invoering van de keuzedelen en dat ze te weinig tijd hebben de bijbehorende examens te maken. 'Ik denk dat er toch nog sprake is van onbekendheid bij veel docenten. Mede daarom hebben we er voor gekozen om Eric Jongepier nog wat langer als regisseur aan het werk te laten in het veld, zodat hij workshops kan verzorgen en scholen kan

ondersteunen bij de implementatie van de herziene kwalificatiestructuur en de ontwikkeling van de keuzedelen. Ook de MBO-Raad geeft scholen volop informatie.'

Scholen mogen zelf bepalen hoe ze de keuzedelen vormgeven. Maar Mulder heeft wel een advies: het zou goed zijn als scholen bij de ontwikkeling van keuzedelen vaker bij elkaar te rade gaan, zodat niet op verschillende plaatsen hetzelfde wordt gedaan. Door samen te werken kunnen ze kennis en krachten bundelen.

Zoals de bedoeling was van de nieuwe aanpak, is het onderwijsaanbod het afgelopen jaar overzichtelijker geworden. Door kwalificaties te verbreden en verwante kwalificaties te clusteren waren er in 2016 176 kwalificatiedossiers en 489 kwalificaties. Een jaar eerder waren dat er nog respectievelijk 237 en 613.

Om te zien hoe de implementatie verloopt, is de Monitor Keuzedelen ingericht. De antwoorden leveren informatie op voor de scholen die meedoen en voor het hele onderwijsveld. Zo ontstaat een beeld in welke mate keuzedelen bijdragen aan flexibel onderwijs, maatwerk voor studenten en of ze effectief gebruikt worden om in te spelen op regionale ontwikkelingen. In de loop van 2017 volgt een rapportage.

Info: www.herzieningmbo.nl ■

De auteur is freelance journaliste

